नं. ५३२८

अवच्छेदक निरुक्तिः
तैलिङ्ग्यां मू

पत्र सं. १३ — सं. ८

विषय: न्याय वैशेषिकं

८४

श्रवच्छेदकत्वनिरुक्तिः जैलिंगदघालिप्या ६

५३२८

5327
F. 212

मुकुन्द भाषा

ఖా॥ అ॥ శ్రీ॥ శ్రీమదిష్టదేవతారాధ్యైనమః॥ననుసామాన్యతః॥ అవచ్ఛేదకత్వంన స్వరూపసంబంధవిశేషః యుక్తం అవచ్ఛేదకత్వపదబోధనమిత్యాదినా తన్నిషేధారయోగాత్ ఘటత్వాదినిష్ఠప్రతియోగితావచ్ఛే
౧ దకత్వస్య స్వరూపసంబంధరూపత్వాదవబోధితారవివరణపదం తస్యైవలక్షణమిదం మిశ్రధర్మః ఘటత్వంసమ్బన్ధధర్మః తథాపి తల్లక్షణ ఘటత్వేనావచ్ఛేదకతావాద్యవచ్ఛేదనస్వరూపసంబంధ-
రూపస్య సంబంధరూపత్వాభావస్యోద్దేశ్యత్వే పారాపేయతావచ్ఛేదకత్వస్య స్వరూపసంబంధరూపానవచ్ఛేదకత్వస్యాప్రవేశాంపత్తేః తేస్యాప్యేతల్లక్షణ ఘటత్వేతద్వ్యాదిత్వేయతఆపలక్షణాపత్తేః
నత్వవచ్ఛేదకత్వాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వస్య స్వరూపసంబంధరూపమిత్యేవధర్మస్యాభావేతత్ మధ్యేవ్యత్యాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకం యద్విశిష్టసంబంధినిష్ఠాభావప్రతియోగి-
తావచ్ఛేదకత్వమిత్యత్రాప్యవచ్ఛేదకపదస్య స్వరూపసంబంధరూపావచ్ఛేదకత్వానుపపత్తేః స్వప్రాపత్తేః ఘటత్వంనావచ్ఛేదకత్వం స్వరూపసంబంధవిశేషణత్వేనవిరోధ ఇతినన్వితిశాల్యస్యవత
గిత్వేన ఘటత్వేసాధ్యతావచ్ఛేదకనిష్ఠానవచ్ఛేదకఇత్యర్థః ప్రతియోగిత్వంసప్రమ్యర్థః ఘటోనఘటఇతివత్ అవచ్ఛేదకత్వం స్వరూపసంబంధ ఇత్యనన్వయాదావాం అయమనేనరూపేణ
అభావప్రతియోగీతిప్రతీతిసిద్ధత్వాద్ధర్మం విధితారవిశేషపదం అత్ర స్వరూపసంబంధరూపానాత్మకత్వసాధనేఽతిప్రసంగాదిత్యోరూపాయుః తథాచ సాధ్యతావచ్ఛేదకనిష్ఠానవచ్ఛేదకత్వ
ప్రతియోగ్యవచ్ఛేదకత్వశబ్దప్రతిపాద్యం స్వరూపసంబంధత్వాభావవద్గురుధర్మావచ్ఛిన్నసాధ్యకేవ్యభిచారి వ్యాప్తిప్రసంగాదితివృత్తింతం అతిప్రసంగాలక్షణవృత్తిత్వం ననుపాంచ్ఛన్నాధికరణ
ఇతిచేన్న ఘటత్వేసాధ్యతావచ్ఛేదకనిష్ఠాభావప్రతియోగిత్వస్యాపాయతావచ్ఛేదకసంబంధత్వాత్ననువ్యభిచారిణ్యతిప్రసంగః కుతఇతిచేత్ విధితారవత్ తథాప్యనేతిపాంతుసమానాధికరణాభావప్ర
తియోగితానిరూపితస్వరూపసంబంధరూపావచ్ఛేదకత్వేనధర్మః తథాచగురుధర్మావచ్ఛిన్నసాధ్యకవ్యభిచారిలక్షణవాక్యతాదృశప్రతియోగితానిరూపితస్వరూపసంబంధరూపావచ్ఛేదకతాభావ
వత్తానిర్ధ్యకత్వాదితిసాధ్యంగురుధర్మావతారాద్యవచ్ఛేదకత్వాభావః కుత్రాప్యతల్లాభసంభవతీతి తదభావవత్ స్వరూపసంబంధరూపావచ్ఛేదకతాభావాత్ తథాచతత్ప్రమేయత్వాదికంపా

అఘటితత్వేవలావచ్ఛేదకతయా పృథివీసమవేతత్వాభావాత్ త్వప్రసక్తురూపత్వాదేస్తాదృశావచ్ఛేదకత్వసంభవేన తాదృశ ఘటత్వస్య వ్యాప్యత్వం తత్ర సంభవాద్దోషప్రసక్తేరితి
స్థితావప్యపి సకలగురుధర్మేతరాసి ధర్మైకవేరముతాలాభాపత్తేః అతిప్రసంగాదిత్యాదినా అతిప్రసంగసంగ్రహః సచ్ఛిత్వం గురుధర్మసమ్మానత్వసమ్మతిం [illegible] తద్భేదగుణతావచ్ఛేద
పి ప్రమాణాభావాత్ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వప్రసంగాత్ సమవేతత్వప్రలఘుధర్మసమానాధికరణగురుధర్మే పెంతురితి వాచ్యం లఘుధర్మసమానాధికరణత్వేన లఘుతాపత్తేర్నలఘుతాభావ
ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వసత్వేన ఘటభూతారాత్యయత్వాత్ తన్నిత్యవచ్ఛేదార్థకం పదం పూరణీయం తత్రాపి లాఘవాదవచ్ఛేదకత్వసంభవాత్ తథాః అవచ్ఛేదకత్వం సంభవత్ తదా
ధికత్వవ్యాప్త్వం చాధికం కిం చ ప్రతియోగితాభావ సమనియతత్వం తథా చ ప్రతియోగితావ్యాప్య సమనియతలఘుధర్మకత్వం పెంతురితి తన్నతస్మిం స్త్వం భవతి తన్నతయోర్వ్యధికరణ్యస్న
అనన్వయాపత్తేః సంభవతి సామానాధికరణ్యేన అప్యయోర్వ్యధికరణ్యస్య అనన్వయాపత్తేః అతః సమానాధికరణపదం పూరణీయం పరిమాణస్త్వ అతిప్రసంగాదితి సంభవత్ తత్వస్య
గురుధర్మసమానాధికరణ ఇత్యర్థః తథా చాతిప్రసంగాద్వ్యసంపాదక లఘుధర్మసమానాధికరణగురుధర్మం పెంతురితి ఫలితం ప్రతియోగితాసమనియతత్వం తత్రత్య గ్రంథస్తాతాత్ప
పెత్వం తత్ర ప్రతియోగితాభావా [illegible] ధితావచ్ఛేదకతాయాత్ర శిరస్త్వస్య గర్భతయా తేన సత్తా [illegible] వారణేన సమవేతత్వరూపత్వయోగ్యం గ్రహదోషాపత్తేర్దోషా
భావాదతి ప్రసంగానాపాదకేతి [illegible] ప్రాగ్భావాదిమత్వసమనియతమిత్యత్ర గ్రంథస్య పెంతాం నతత్వపెశపరః కిం చ ప్రతియోగితాసమనియతలఘుధర్మ
పృ సాధ్యవచ్ఛేదకపరః పృథివీసమవేతాభావప్రతియోగితాయాం చ సమవేతసామాన్య వృత్తిత్వాత్ తస్య దోషః ప్రమేయధూమత్వాద్యవచ్ఛేదేన ప్రమేయత్వధూమత్వయోరుభయోరపి వ
దేశవాతాద్యవచ్ఛేదకత్వహానాపత్తేః తథా చ [illegible] వ్యాప్తివృత్తిత్వాదిసూచనాయ [illegible] నను ప్రమేయధూమసాధ్యకవ్యభిచారిణి ధూమత్వాభావప్రతియోగితాయాం సాధ్యవ్యావచ్ఛేదక

బా౦॥అ॥ శ్రీ॥ తుపమానాధికరణాభావప్రతియోగితానిరూపితవ్యరూపసంబంధరూపావచ్ఛేదకతాభావవత్ప్రతియోగితానిరూపితతాదృశావచ్ఛేదకతాభావాదితిఘటితం నను గురుధర్మస్య
తయోనావచ్ఛేదకత్వం యత్కిఞ్చిత్తస్య లఘువృత్తిత్వాభావాత్ యుక్తం గురుధర్మాత్ లఘుధర్మస్య గౌరవాత్ తత్ర గురుధర్మసమనియతలఘుధర్మస్య అవచ్ఛేదకత్వాసంభవే గురుధర్మస్యానవచ్ఛేద
కత్వమితి తదభావాదిత్యర్థః యేన ప్రవృత్తధర్మవృత్తిత్వాదేనైకం బహువ్రీహ్యాది మత్వాది నాంఘటాద్యభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వం సంగతమితి తదూషయితుం స్వసమనియ
తలఘుధర్మసంభవత్స్వరూపసంబంధరూపావచ్ఛేదకతాకత్వం యత్ర తాదృశలఘ్వనవచ్ఛేదకత్వమితి తన్న తత్సిద్ధవహ్నిత్వాసాధ్యవచ్ఛిన్నవ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వే సతి వ్యాప్యత్వం
వ్యాప్యసమనియతత్వే తదావ్యభిచారరూపా విశిష్టసత్తాత్వే తత్పాంకత్వే సతి సాధ్యవచ్ఛిన్నవ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వం నైత్తదాదావ్యాప్తిగత్తమాహ పృథ్వీతి అత ఏవ పృథ్వీసమవేతత్వం గుణాభా
వత్ప్రసంగ ఇత్యేవంభూతావచ్ఛేదప్రతియోగితావచ్ఛేదకం భూతత్వం న సమవాయేనోద్దాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకం తత్సమవేతత్వమాత్రమితి భూతత్వేత్యదభావప్రతి-
యోగితానవచ్ఛేదకత్వసాధనే తత్సిద్ధిః ప్రత్యుత్పన్నవహ్నిత్వసాధ్యవచ్ఛిన్నసమవ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వమేవ తత్సవిశిష్టత్వప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వం గప్రసంగేః సార్థలఘుప్రాగభావాంత్యం తా
భావప్రతియోగితావచ్ఛేదకే ఘటత్వప్రాగభావత్వే ఘటత్వరూపతథావిధధర్మైకత్వవ్యభిచారణ్ణ ఇత్యేవం సమానాధికరణ్యసత్వేన ఏకదాహ ఏవమితి యత్సంబంధావచ్ఛిన్నప్రతి-
యోగితాసాధ్యవ్యాపకలుపిత్తనసంబంధేనసాధ్యవచ్ఛిన్నవత్స్వవ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వసత్త్వవద్వయోః ఘటరూపతద్వాదాపరయోగావచ్ఛిన్నప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వసాధకే వా
త్యాసిద్ధిరిత్యర్థః ఏతేన వ్యాప్యత్వేసతి వ్యాపకత్వం స్వసమనియతత్వం తస్యైవ దూషణ్యైవ ఘటం డనసంభవాత్ దూషణాంతరం స్వార్థం అప్రసంగసంగ్రహాయద్విత్యాదిదూషణాభిధా
నేపి వృత్తిత్వదోషాభిధానేనం స్వార్థమిత్యపాస్తం తథాపి సమనియతత్వాం ఘటఖండనార్థం తదుక్తేః సప్రసంగత్వేపి సమానాధికరణలఘుప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వాంతర

ఇత్యర్థః తత్ర వహ్నిప్రతియోగితాక త్వవ్యాప్యాభావ ఘటాభావ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకమాలాభ్యాం అభావాన్తరాభావే నప్రతియోగితాపర్యాప్త్యవచ్ఛేదకధర్మవిశిష్టయపదం వ్యావర్త్యాపాత్రే
రితిప్రవృత్తికేమనిష్టమితిచేత్ తత్ర ద్రవ్యత్వవ్యాప్యాభావవద్వృత్తి ఘటాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకస్య వహ్నిత్వస్య ఘటత్వేందువమూర్తత్వే తత్ర ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వసత్వాదితి తత్ర ప్రతియోగితా
వచ్ఛేదకానతిరిక్తవృత్తిత్వమితి సమానాధికరణగతస్య ప్రతియోగితావచ్ఛేదకేం తత్ర ద్రవ్యత్వవ్యాప్యం తత్సత్వే వచ్ఛిన్నత్వం నావచ్ఛేదకమితి న దోషః కేచిత్తు అభావాన్తరసాధ్యత్వస్యాపి ప్రత్యా
తియోగితావ్యాపకం శబ్దసామాన్యాభావే తు తేన దోషః స్వరూపసంబంధేన విశిష్టమతే కంపే ప్రతియోగితావ్యాపకపర్యాప్తిమంగీకృత్యతాదృశాభావ ప్రతియోగితావ్యాపకపర్యాప్త్యవచ్ఛేదకతావిశిష్టం యోగితి సమా
నధికరణతిసమేతపి సంయోగిత తద్విదితావ్యాదౌ సాధ్యవతప్రతియోగ్యసమానాధికరణం తు సమానాధికరణభావప్రతియోగితాయాం వ్యాప్యత్వం యుక్తిమత్వం వ్యర్థమితి యుక్తం
నాదితివహ్నిప్రవృత్తి సాధ్యకే ప్రతియోగ్యైవ్యధికరణ్యస్యాపి తద్రూపవిధప్రదప్రవేశం తు సమానాధికరణమాత్రం ధర్మారంభదర్శనయతి తద్ధారావితియుక్తం దివాపి తద్రూపాయుదాభావ ప్రతియో
గితాసామాన్యమాన్యత్వం ప్రసిద్ధం సమవాయాభావః యుక్తం యుగ్మ నస్తే నగ్రావాన్యే ఇత్యర్థః సమనియమితి తినవచ్ఛిన్నమార్గద్రవ్యావయవత్వాదౌ ముఖాద్యసంయోగికసంయోగసంబంధేన వ
హ్నినావమాందాయాంవ్యాప్తిచరమసాధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధపర్యాప్తావచ్ఛేదకతాకప్రతియోగిత్వం విపక్షేవిత్యం ఏవం చ సమనియతాభావానామైక్యేనప్రసిద్ధినిరాస
స్సంభవతీతి వాచ్యం ఘటప్రతియోగికసంయోగేన ఘటసాధ్యప్రమేయవత్వేవాతాన్ వ్యాప్తవృత్తా వేతాదృశపర్యాప్తావచ్ఛేదకవృత్తి సాధ్యకేదృశియ్యానిరుక్తాపేక్షయావైయ్యధికరణ్యమా
భ్యుపసన్నైకవ్యాప్తివృత్తిసాధ్యకే ప్రతియోగ్యనిరుక్తిపరత్వారంభదర్శయతివకేతియప్రతియోగితాయాం ఇత్యాదివచనార్థం ఏతాదృశాధారవలంబః వ్యాప్యవృత్తి సాధ్య
కే ప్రతియోగ్యనిరుక్తాయత్నిమి వృత్తాధారవిధత్వయోరభావాద్యపత్తన్నిరుక్తౌ ఏకత్వ తథావిధత్వయోః ప్రతియోగితావ్యయంవదకప్రతియోగ్యసమానాధికరణాధికరణతా

బా॥ అ॥ శ్రీ॥ ౩ ఆహార్యప్రత్యక్షావచ్ఛేదకోపాధయః ప్రమేయధూమవత్త్వప్రకారకప్రత్యక్షత్వనిష్ఠానవచ్ఛేద్యత్వావచ్ఛేదకధూమత్వానవచ్ఛేదకేతి తద్వ్యక్తిత్వముత్పాదకత్వవత్త్వే ప్రత్యేకం తదితరధూమ

త్వం ప్రమేయధూమత్వానవచ్ఛిన్నప్రకారతావచ్ఛేదకేతి యా ప్రతియోగితా యా సా దుర్వచా తద్వ్యతిరిక్తత్వాదిత్యత ఆహ విశేష్యతేతి ప్రతియోగితావిశేషణం పరిష్కృత్య మహానసే

ధూమవహ్న్యభావవాన్ పర్వతాదౌ తత్ర వహ్నిర్వృత్తిః వహ్నిమత్పరిహారాయ ఏవ తాదృశాభావప్రతియోగితా తేయః పరంపరాసంబంధేన యాశ్రయత్వసమవాయస్వరూపసంబంధైః సంయోగేన మహానసే వహ్నిసం

యోగవిశేషః కంబుగ్రీవాదిమత్త్వాయత్వేనైవ ఘటే ఘటత్వం సాధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛిన్నతాదృశాభావప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వరూపవ్యాప్తిః ప్రసిద్ధా పిసా

ధ్యతావచ్ఛేదకతా ఘటత్వసంబంధావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకత్వస్య స్వరూపసంబంధేన తాదృశాభావానవచ్ఛేదకత్వాత్ తత్ర ఘటత్వం ఘటత్వేతి ఘటత్వం సమవాయేన తద్వత్త్వ

దేరితి మతవాదిభిర్యావదవచ్ఛేదకసాధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధగౌరవాత్ కంబుగ్రీవాదిమత్త్వసమనియతం కంబుగ్రీవాదిమత్త్వం మత్వేన అతిప్రసంగాత్ సాపాదకో

కంబుగ్రీవాదిమాన్ నాస్తీతి ప్రతీతేః ఘటత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకానాదిఘటవతి తత్ప్రమాణం పత్త్రాదిత్వప్రమాణత్వం అన్యథా గంధత్వాదేరవచ్ఛేదకత్వసమనియతత్వాభావాద

తిప్రసంగాత్ సంపాదకత్వాభావాత్ తత్ర వహ్నిత్వ సతి ఆశ్రయత్వసప్రమాణతి కృత్యసహి ఘటత్వరసః సాధ్యతావచ్ఛేదకతా తత్ర ఘటత్వ మత్వేతి తాదృశాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వ తగా

ధత్వాదిఘటత్వేతి కేవలపదత్వాదిప్రసిద్ధి తేన నువా తాదృశప్రతియోగితాసామాన్య తత్ర అభావప్రతియోగితాపత్త్వ తాదృశప్రతియోగితాప్రతియోగి తేయుత్తిత్వదభావవానే తపరోప

యతేపి వాచ్యః ఏవం ప్రతియోగితాశ్రయస్వరూపసంబంధానాత్ర తత్ర దూషణమిత్యసంభవాత్ స్వరూపసంబంధాత్మకాయాం తాదృశం ఏవం ప్రతి

యోగితావచ్ఛేదకతాదృశాభావమాలంబ్య దూషణసంభావనాయాం ప్రతియోగివృత్తిప్రతియోగితాం గీకారాత్ తత్రంధవదూహ్య తత్ర అతాదృశే పిల్లఖాలోయుక్తిం సిద్ధభావ

కాంవచ్ఛేదకతావచ్ఛేదవ్యాప్తిరత్రాప్యుపాదానాదవశ్యం తేష్వేవ లక్షణ ఏతాదృశధర్మాప్రసంగః ధూమాభావాత్ వ్యాప్తిరితి వహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యాదావేవ సద్భిత్వనాసంభవః ఏతద్రూపవాన్ తద్రూపసా
ధ్యాభావాలక్షణాగమనాయ కేచిత్తు వ్యాప్యస్యానతిరిక్తవృత్తిత్వం వ్యాప్తిః। అనతిరిక్తవృత్తిత్వం చ స్వమాత్రవృత్తిత్వం తద్వ్యాప్యవృత్తిసాధ్యకే కపిసంయోగలక్షణే అసంభవః। అన్యూనానతిరిక్తవృ
త్తిత్వప్రవేశే అవ్యాప్యవృత్తిసాధ్యకే కపిసంయోగలక్షణే ఏతద్రూపవాన్ ఏతత్రసాధ్యాభావపి పూర్వదిశి వృత్తిత్వవిశిష్టవతత్త్వం పాంధావమాదాయ అవ్యాప్యస్య సంభవాదసంభవ-
వ్యాప్యతయా పక్షసాధ్యతావచ్ఛేదకం కాలికాదితి ఏకత్ర నావయపదేశసంబంధేన సంబంధిని ధూమాదిభ్యో వ్యాప్తిః పరత్ర ధూమాదితయాదితి నవసాంమాన్యేన తథావిధధర్మతావ్యాదిసామాన్యవవిశిష్టపరమం
భావవిశిష్టపక్షతావచ్ఛేదకదోషఇతివాచ్యం అవ్యాప్యవ్యాప్యవ్యాప్యవ్యాప్తిరితి పరమంపుచ్ఛత్వాత్ నవ్యాపగమాత్ వహ్నిత్వస్య తథావిధ తెబుత్తేస్తు తద్వ్యాప్యతావ్యాత్ తేనసుయుక్తం పక్షసంబంధే సతిత
భావవతోఽవృత్తిత్వం నాంవ్యాప్తిరిత్యత ఆహ తేనేతి ధూమవత్త్వేతి నను అయోగోలకాంప్యభావవత్త్వస్వరూపసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితయా లఘుధర్మాంతరానాపాతాత్ తేనతుమవ్య
త్తిపదస్యాప్రతియోగితావచ్ఛేదకస్య అయోగోలకావృత్తిత్వ స్వసాంధ్యతావచ్ఛేదకతాస్తుతుకత్వరూపసంబంధేన అభావవతి అయోగోలకేని ఇత తత్ర వృత్తిత్వాద్వేదో ధూమత్వప్ర
కారకప్రమావిశేష్యత్వరూపసాంధ్యతావచ్ఛేదకతావృత్తిత్వాన్నార్థ తద్వ్యాప్తిరితిఛేద విశేషరూపేణ సంసర్గతాంగీకారాత్ ధూమత్వప్రకారకప్రమావిశేష్యత్వయ్యాస్వరూపసంబంధేన
ధూమత్వప్రకారకప్రమావిశేష్యత్వవిశిష్టసాధ్యాభావవ్యాప్తిరితి తాం ప్రతియోగితావచ్ఛేదకధూమత అయోగోలకావృత్తిత్వస్య ధూమత్వప్రకారకప్రమావిశేష్యత్వయ్య
స్వరూపసంబంధేన అభావవతి ధూమాదరాత్మకావిశేష్యత్వస్య వృత్తిత్వాత్ తాదృశతాదాత్మ్యగతాకారేపి విశేష్యతారూపవిషయతాసంబంధేన ధూమత్వప్రకారకప్రమావిశేష్య
త్వవిశేష్యత్వవిశిష్టధూమేయోగోలకే ధూమప్రకారకప్రమావిశేష్యత్వవిశిష్టసాధ్యవేంతుమవచ్ఛిన్నత్వవిశేష్యతాసంబంధేన తాదృశప్రమావిశేష్యత్వవిశిష్టంభావవత్త్వంఘువన

బా॰౪అ॰౪ వ్యా॥ తు సమానాధికరణశాబ్దాభావీయ్యత్వరూపయథా విధత్వప్రకృతప్రతియోగితామాదాయ ప్రతియోగితాయాం మేకధర్మావచ్ఛిన్నత్వం మహాపాతథా విధిత్వాదితాదృశధూమమాంత్వ
౮ కే ప్రతియోగితాసామానాధికరణ్యాంశే ధూమమాంత్రాధూమమత్వసత్వాదతివ్యాప్తిః ప్రకృతతద్ధర్మ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకీభూతధర్మావచ్ఛిన్నత్వకథనమేకపదం వ్యర్థమిత్యత ఉక్తమితి పరి
ణిత్యకతయాం పెంయసామానాధికరణ్యాపత్తేరితి భావః తాదృశేతి అప్రయుక్తం యత్కిఞ్చిద్ధర్మం పెంయసమానాధికరణయావదభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకతయాం వ్యాప్తిలక్షణేవ్యా
పకతాంవచ్ఛేదకత్వాత్ తస్యైవ విశిష్టవ్యాపకత్వమితి చేత్ ఉద్భావనేప్యసంగతేః యత్కిఞ్చిదేకాభావ వృత్తేరితి ప్రథమలక్షణే యత్కిఞ్చిత్వప్రవేశే ధూమవాన్వహ్నేరిత్యాదౌ పెంయ
సమానాధికరణాభావప్రతియోగితావచ్ఛిన్నాభావాల వ్యాప్యవానతిప్రసంగాత్ సామానాధికరణ్యాభావసాధనం వ్యర్థం సత్యత్రప్రవేశనతత్రాద్యా మాఞ్చాభావమాదాయాతి
వ్యాప్తిరితి తద్వ్యాధనమాంవత్కేంఎవంభూతియ్యులక్షణ ఏకేపదావ్ప్రవేశత త్రాతివ్యాప్తిప్రసక్తే పితత్ప్రవేశేసామానాధికరణ్యాభావసాధనే పితదవారణాదసంగతేరితిసారం స్వయం తత్ప్రవేశ-
యాంధృశప్రతియోగితావచ్ఛేదకతావచ్ఛిన్నాభావపదవృత్తిత్వసంభవానవచ్ఛేదకత్వధర్మసామానాధికరణ్యాభావాభావ ఏవప్రతిప్రసంగాత్తదుపగమేనవారణాయత్వాద్ప్రాయెణా
సంగతేః నను సామానాధికరణ్యాభావసాధనసంగత్యర్థమేవైకపదనివేశేనయుక్తః ప్రయోజనాంతరాసత్వాదితివాద్యం సామానాధికరణ్యాభావస్యైకదాంపదాంఘ్రవేధూమవాంద్వహ్నేరి
త్యాదావతివ్యాప్తేః యత్ప్రతియోగితావచ్ఛేదకధూమత్వతద్ధూమత్వావచ్ఛిన్నవదధికరణం పెంయమతస్ప్రతియోగితావచ్ఛిన్నధూమత్వధూమాంతరత్వత్రితయాధూం
మత్వతద్భిన్నగగనాదిభిన్నత్వసత్వాదతోయాంధృశయాదృశప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నాసధికరణం పెంయమతసాదృశతాదృశప్రతియోగితాయాం వంతిత్రతద్వ్యత్వాత్
వచ్ఛిన్నలక్షణావతుంటువర్త్యతేః భిన్నత్వంసాధ్యతావచ్ఛేదకేవివక్షితంయ్యం తథాచధూమవాన్ వహ్నేరిత్యాదౌ వహ్నిత్వసామ్యతప్రతియోగితాభావతుంటవదవృత్తిత్వానపాయాదిత్యాశ-

తాంవచ్ఛేదక

ఛేదకతాద్యనాతివ్యాప్తేరితి వాచ్యం వహ్న్యభావాదావేతత్కున్యాయాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వేన తదభావాపోన సంయోగవహ్న్యభావాధికరణత్వస్య సత్త్వేనాతివ్యాప్తేరిమ
వానసియ్యవహ్న్యభావేపి వహ్నిత్వస్య సతాబదార్థే వృత్తేరవచ్ఛేదకతాద్యసంభవాద్యన్యసమానవృత్తికత్వం నావచ్ఛేదకత్వం సాధ్యతావచ్ఛేదకం వహ్నిత్వం తత్సమానవృత్తికత్వం
నతత్తద్వ్యక్తిత్వాదావితి నాతివ్యాప్తిరితి వాచ్యం తథాప్యేతద్వ్యక్తిమాత్రే తద్వ్యక్తిమాదాయాతివ్యాప్తేః అత్ర వదంతి తత్ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాతిరిక్తవృత్తిత్వం
పర్యాప్త్యనవచ్ఛేదకత్వధర్మావచ్ఛిన్నపర్యాప్తికత్వం తథా చ తాదాత్మ్యసంబంధేన ఘటయత్వపర్యాప్త్యనవచ్ఛేదకత్వయత్వవిశిష్టాద్యభావత్వవచ్ఛేదకత్వస్య పర్యాప్తావ్యాప్తిః
నరూపవార్త్తికభేదాద్యాదౌ విషయతయా ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వం తద్రూపత్వాదేః పర్యాప్త్యనవచ్ఛేదకధర్మావచ్ఛిన్నపర్యాప్తత్వాదవ్యాప్తిః సాధ్యతావచ్ఛే
దకతాయాం తు యత్సంబంధేన తాదృశప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వం సాధ్యతావచ్ఛేదకనిరూపితసమవాయేన సాధ్యతాయాం తాదృశసంబంధేనావచ్ఛేదకాంతు నవ్యాప్తిరి
తి చేత్ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకాంతవహ్న్యభావవహ్న్యభావాధికరణతావచ్ఛేదకత్వం ప్రతియోగితావచ్ఛేదకానతిరిక్తవృత్తిత్వమితి నకోపిదోషః ఏతేన తాదృశప్రతి
యోగితావచ్ఛేదకత్వస్య తాదాత్మ్యేన ఘటయత్వస్య పదంతర్గతతయా వహ్నిత్వస్య తదతిరిక్తవృత్తిత్వాభావాత్ అవ్యాప్తిరతః ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వసమా
నవృత్తికత్వం నావచ్ఛేదకత్వం సాధ్యతావచ్ఛేదకేనాపి సమం తద్రూపవాసాధనాదౌ సాధ్యతావచ్ఛేదకసమానవృత్తికప్రతియోగితావచ్ఛేదకం తు సిద్ధాంతవహ్ని
నత్వద్వయమాదాయ నమిత్యపాస్తం యత్తు వ్యక్తిధర్మాదేవం యావత్తాదృశావచ్ఛేదకం తత్ప్రతియోగితాంతిరిక్తవృత్తిత్వం యత్ర యావత్సమానవృత్తి యావత్తాదృశావ
చ్ఛేదకత్వమర్థః తేన ప్రమేయ సాధ్యతావచ్ఛేదకేనాపి వృత్తేః యావత్తాదృశావచ్ఛేదకం సాధ్యవృత్తిచ్ఛేదప్రతియోగితావచ్ఛేదకం ఇత్యగ్రే వహ్నిధూమాభావ

వ్యా ౪ అ ౪ వ్యా ౪ ౨ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకీభూతం తాదాత్మ్యం అయోగోలకావృత్తి ధూమత్వవిశిష్టతాసంబంధేన త్త్రాద్యకే(ప్ర)మాంవిశిష్టాభావత్వ అభావవతి అయోగోలకావృత్తి ధూమమాదాయ సా
ధ్యతావచ్ఛేదకీభూతతాదృశప్రమేయాల్ అవృత్తి, తాదృశాభావేన సార్ధం భాషితావచ్ఛేదకతాఘటకాభావాత్ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాఘటకే సంబంధేన అభావనివేశే యదా తు
మన్నిష్ఠస్వవిశిష్టతాసంబంధేన అయోగోలకావృత్తి ధూమప్రతేరరకప్రమేయమాదాయ ధూమాధికరణతాఘటితస్వరూపసంబంధేనాభావస్యాలాఘవేన తత్ప్రతియోగితా
వచ్ఛేదకీభూతస్య అయోగోలకావృత్తి ధూమస్వరూపసంబంధేనాభావవతి అయోగోలకాదినిష్ఠతత్వాత్త్వాత్, తద్విధా ప్రమేయనిరూపితవిశిష్టతాసంబంధేన అయో
గోలకావృత్తి ధూమప్రమేయాః అవృత్తి, వహ్నిత్వాన్యప్రకారిత తాదాత్మ్యసంబంధేన తద్ధూమవిశిష్టధూమమేసాధ్యవహ్నౌ దానతి వ్యాప్తిః సాధ్యతావచ్ఛేదకతాఘటు
కే తాదాత్మ్యసంబంధేన తాదృశాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకధూమమాపేక్ష్య ఆలోకాద్ధూమత్వస్య అభావవతి ధూమే సాధ్యతావచ్ఛేదకతాదాత్మ్యసంబంధేన ధూమస్య వృ
త్తిరిత్యత్రాతో ఘటకమిత్యాద్యపాస్తః నన్వేవం ధూమోపి న ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతానతిరిక్తవృత్తి, ఘటమిత్యస్య స్వసాధ్యయోగ్యవిశేషేయి సమానాధికరణాభావప్రతియోగి
తావచ్ఛేదకాభావవత్వవృత్తియ తాదృశతావచ్ఛేదకం తదవచ్ఛిన్నసామానాధికరణ్యమిత్యర్థః తత్ర నివచ్ఛిన్నమాన్యమాదితాదృశాభావవ్యాప్తిః పరంతు సమానాధికరణాభావప్రతియో
గితావచ్ఛేదకం యత్తాదృశతావచ్ఛేదకయత్వం యదభావవతి వహ్నిత్వసాధ్యవృత్తిః పత్త్రకం తదభావాపేక్షయా మేతు తద్విశిష్టధూమమాదాయ వాచ్యవ్యాప్తిరితాదృశాభావవతి వహ్నివృత్తిః పరంతుమ
న్నిష్ఠాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వం యద్విశిష్టధూమవాయుగత్వయత్వం తదభావవతి ప్రత్యేకం వచ్ఛిన్నధూమమాదాయ ఉత్సర్గవృత్తిః సవసాధ్యతావచ్ఛేదకీతదభావాధికరణతా
వచ్ఛేదకత్వం నిష్ఠత్వం వవిచ్ఛిన్నమాదితాదృశాభావవిచ్ఛిన్న ॥ ఘటప్రదుత్వయత్వమానాద్ధికరణతావచ్ఛేదకత్వసదాఘటవిచ్ఛిన్నధూమమాదీయ వాచ్యవ్యాప్తిరితాదృశాదాతదుత్వయ-

ఘ్టుం వాచ్యసత్వత్తే, ఘటత్వదవచ్ఛిన్నత్వఘటరాభావనిష్ఠనిష్ఠాధేయతానిరూపితఘటనిష్ఠకారణతానిరూపితవ్యాప్యసమ్బన్ధవృత్తిత్వేనఘటత్వావచ్ఛిన్నాధేయతాకాలికాసంబంధావచ్ఛిన్న
ప్రకారతాశవప్రతియోగితాశచ్ఛేదకేంతదనతిరిక్తవృత్తిత్వమనుత్వం తత్రత్రధ్యప్రతీత్యావచ్ఛిన్నత్వదవచ్ఛిన్నత్వం సాధ్యతావచ్ఛేదకేనావచ్ఛిన్నత్వవదర్థః ప్రత్యేకేతిపర్యాప్తివ్యాప్యత్వభ్రాన్తి
వ్యాప్తతథాపిధపర్యాప్తిసంబంధేనాపితాదృశాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకేతవత్తయావతదభావవ్యాప్యత్వదృశధ్ఇతి ద్రావ్యఃఏవంపర్యాప్తిసంబంధేనతద్వత్తితదభావానుపగమేమూ
లావచ్ఛిన్నత్వతిమూలవద్వ్యసామానాధికరణ్యేనసంయోగవత్తాయాఇవవృక్షేసామానాధికరణ్యసత్వాదితి ప్రత్యయస్యప్రమాత్వమిష్టమేవేతిలవచ్ఛిన్నసమవాయాదౌవి
షయ• శబ్దైకాలు మా ఘ్టుం సమవాయస్యనిరవచ్ఛిన్నత్వమూలావచ్ఛిన్నసంయోగస్యసమవాయేనమూలేవిసత్వాత్ తత్రప్రతీతేః ప్రమాత్వప్రసంగఇతిసమవాయస్యాన
వచ్ఛిన్నత్వమూలవచ్ఛేత్వంఏవందాహ్యాంతేకెయొంకిస్వంతథాసపర్యాప్తివ్యాస్యవృత్తిత్వవిప్రతీతిబలాదేవలవచ్ఛేదకత్వస్యస్వీకారాంశ్చపర్యాప్త్యవచ్ఛేదకతాంశవిరోధః అతఏవా
యందాప్తివితిప్రతీతేరిదంతత్వావచ్ఛిన్నపర్యాప్తిసంబంధేనద్విత్వాభావవానితివ్యాసత్వేతావదాలయాం సాధ్యవితిప్రతీతేః ప్రమాత్వంకథమితిచేద్యథాశబ్దాస్మదేశేనత్ర
ఘటమితనవాస్త్వేవయత్రాయోనసంబంధేనయద్వత్తాసామాన్యంయేనఘటఘటత్వేనతత్రతత్సంబంధావచ్ఛిన్నతదభావాసామాన్యఇతి నియమః తదాప్రతీత్స్వాది ఘటేసత్వ
ఘటత్వవానేకోఘటలాపర్యాప్తాదాయత్రాయోనసంబంధేనతద్విషయః నస్తిఘటత్వవానేకోఽపలాపప్రత్యక్షాదౌతత్రతత్సంబంధావచ్ఛిన్నతదభావోవిషయఇతినియమా
దేవంచేఇతాదానసాధ్యవితిఇదంతత్వావచ్ఛిన్నపర్యాప్తిసంబంధావచ్ఛిన్నద్విత్వాభావప్రత్యయః నవచ్ఛిత్వాదికమితిప్రత్యేకంద్విత్వస్యపర్యాప్త్యభావేఽపిప్రతీతేః ప్రమా

బా౦ ౪౮ ౪ శ్రీ ౹౹౬ యవాశ్చ వేశ్మ రితావ్యధావతివ్యాప్తేః పక్షే ఽకిసంధ్యేన నిరవచ్ఛిన్నవృత్తిత్వ తాదృశవిశేషణవిశిష్టమహానసధూమాదితాద్యదో యావద్ధం తద్గత తాదాత్మ్యసంబంధావచ్ఛిన్నయుక్తధూమాదిక మాదాయ యావద్వ్యాప్తేః ససా
ధ్యవన్నిష్ఠాధికరణతాకౌదని విశేషణం తోక్తం తథా చ నదోషః స్వపరాత్మ్యవచ్ఛేదకేతి న చ వవిశిష్టత్వపర్యాప్తం నధికరణతావత్ తావచ్ఛేదకయా తాద్వచ్ఛిన్నపర్యాప్తేః తత్స్వపరాంతసమానా
ధికరణాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకే సతి దుక్తదోషతాదవస్థ్యం జాతివాన్ స్వం స్వపరాపన్నధికరణవావచ్ఛేదకత్వానేక వృత్తిత్వం యావత్ తయోర్భూతత్వేన తదవచ్ఛేదకత్వా సంభవాత్
స్వపర్యాప్తేః తత్స్వపవిపదృతత్వాత్ సమానతిరిక్తవృత్తిత్వం తత్ర స్వశ్చ వైయ్యర్థ్యం తథ్యవిశిష్టభిన్నవిశిష్ట ధూమాదాయ యవవిశిష్టస్వపారిభాషికావచ్ఛేదకత్వ వారణార్థం తత్ప్రవేశాయ త్ కే
విశిష్ట విశేషణతాపన్న సంసర్గతావచ్ఛేదకరోపివవిశిష్టధూమమో నైయాయికాన్ వృత్తిరితావ్యధావతివ్యాప్తేః తాదృశమో నైయాయికమప్యపలాఘవేన ధూమత్వస్య తాదృశ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాదీ
తస్య సాధ్యతావచ్ఛేదకే ధూమత్వం యత్తాదృశమో నైయాయికత్వేనైవ తదసమానాకృతిత్వే తత్త్వాత్ తాదృశకాంచిద్ధూమత్వబోధకేమ వచన్నిష్ఠస్వపారిభాషిక మోక్షాయ స్వసత్త్వాత్ తత్ర
ప్రతియోగితాసమనియత ఫలమోవేప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వమువ్యవగమేనధూమత్వాద్యభావనిష్ఠప్రతియోగితాసమనియతత్వనావచ్ఛేదకత్వస్య వలయాదాంశ అత్యదాసమ
తాదృశాంతరిక్తపర్యాప్తిరూపసంబంధరూపం ఫలమసుగమోపర్యాప్తిం విశేష్యతావాం యత్ప్రతియోగిత్వం తదాంవాధకమార్పణేనయుక్త్యాన్మితి వ్యాప్త్యన్వయేన స్వవంశ్యాస్యవ్యాప్త్యవృత్తిత్వం తద
స్వతాన్వితరూపాసాంవచ్ఛిన్నవిశిష్టానుస్వరూపధియానిరూపిత అధికరణతా తత్స్వాధికరణతానిరూపితతాం ధృతాన్వతరాంవచ్ఛిన్నతరావచ్ఛిన్న ఆధేయతాం వావియత్తదనుమిత
వ్యాపకావప్రతియోగితావచ్ఛేదకంతాదాత్మ్యతాదాత్మ్యయతాబోధితదనతిరిక్తవృత్తిత్వనవవిశిష్టస్వపారిభాషికావచ్ఛేదకత్వం తరాధరకత్వం వ్యాప్యస్య వృత్తిత్వ తదన్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న
త్వనిష్ఠాధేయతానిరూపిత అధికరణతాశవస్వపర్యాప్త్యధికరణతానిరూపితవ్యాప్యస్య వృత్తిత్వం తాద్వచ్ఛిన్నాధేయతాకారియత్తదనుమిత్యస్యాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకం యదనతిరిక్తవృత్తిత్వయ

చ్ఛిన్నసాధ్యతావచ్ఛేదకతాంశే తద్విశేషణీభూతాందానారభ్య అత్రాపి చ తాదృశతాదాత్మ్యేన యత్ నిరూపితసమవాయేన తాదృశాభావీయ యద్ధర్మసాధ్యతావచ్ఛేదకత్వే
ధర్మే ఘటత్వావచ్ఛేదకతాయా నిరుక్తసంబంధావచ్ఛిన్నత్వస్య సాధ్యతావచ్ఛేదకత్వే వివక్షితే తత్ర కతాదృశ అవ్యాప్తేః తేన తు సాధ్యతావచ్ఛేదకతాఘటకసంబంధే
న వ్యాప్తిః ఛేదిమానాభావః వహ్నిమత్వాత్ సాధ్యసాధకేన హేతునా వ్యాప్తే ధర్మే దండితనసమవాయసంబంధసమానవృత్తికత్వ వైయధికరణ్య సత్త్వే తాదృశావచ్ఛిన్నప్రతియోగి
త్వసంబంధేన వ్యాపకతాయాం న విశేషాదిత్యాద్యపి చ ఘటత్వాదిప్రతియోగి తాదృశాభావీయ యాఎవ వ్యాప్తౌ విద్యావిధానప్రసంగాత్ తథా సమవాయస్య సత్త్వే అతఏవ తా
త్ వహ్నిమత్వసాధ్యతావచ్ఛేదకసంసర్గావచ్ఛిన్నఅవచ్ఛేదకతానవ ప్రవిశ్య తత్రాపి తు సాధ్యతావచ్ఛేదకతాఘటకసంసర్గావచ్ఛిన్నఅవచ్ఛేదకతానిరూపితప్రతి
యోగితావచ్ఛేదకత్వమేవ ఏవం చ ఘటాభావఏవ తత్ర తథా సమవాయస్యైవ నవిశ్యం ఇలసమవాయస్యైవ సంసర్గతాబోధితే న దోషః అన్యవృత్తిత్వం
సచ్ఛేదప్రయుక్తం తేన సాధ్యావచ్ఛిన్నప్రతియోగితారూపసంసర్గస్య వృత్త్యనియామకత్వేపి న క్షతిః ఏవం చ ఘటత్వావచ్ఛేదకత్వమపి సాధ్యావచ్ఛిన్నప్రతియోగిత్వ
సంబంధావచ్ఛిన్నమేవ నవిశేషణత్వమితి భూసమానవృత్తికత్వం వ్యధికరణమేవ తత్ర సంబంధేనయా వతాభావవతి నాస్తి అవ్యాప్తిః తేన తు మధ్యవృత్తి అభావ తత్తదాత్మ్య తా
దాత్మ్యేయవా నన్వాత్మత్వాదిత్యాదౌ నావ్యాప్తిః తం కాపి సాధ్యావచ్ఛిన్నత్వస్యాస్య తత్ర సంబంధేన నవిశేషాన్నరూపవాన్ పృథివీత్వాదిత్యాదావవ్యాప్తిః అన్యత్వావం
పతివదవ్యాప్తిప్రకారకప్రమావిశేష్యవాత్ వహ్నిమత్వాదావవ్యాప్తేః ఘటత్వాదిప్రకారకప్రమావిశేష్యత్వాభావప్రతియోగితాయాం లాఘవేన ఘటత్వాద్యాత్మనావచ్ఛే-
దాత్ వహ్నిమత్వ ఘటత్వావచ్ఛేదకత్వం యేన సాధ్యావచ్ఛిన్నప్రతియోగిత్వ ఘటత్వసాధ్యావచ్ఛిన్నత్వం న విశేషాత్ నరూపవాన్ పృథివీత్వాదిత్యాదావన దోషః సాధ్యతావచ్ఛేదకేన పాం

ఖా॥ అ॥ శ్రీ॥ ౨౪ తాదృశాంశాదం తాదృశవహ్నిత్వపర్యాప్తిమంగీకృత్య ఇతఃప్రభృతియోగితాభావాభావగాహిత్వం ఙ్క్షితాయాం సామానాధికరణ్యం ఇత్యత ఆహ వ్యాపకవృత్తిధర్మావచ్ఛిన్నాధికరణవృత్త్యభావాభావగాంశేర
రావచ్ఛిన్నపర్యాప్తిరవ్యాప్యవృత్తిత్వమాలంబ్య స్వసమానవృత్తిత్వమత్ర ముద్ధరతాం మతమనుసృత్యైకేన తద్భావమాత్రప్రతియోగిత్వాధికరణతదభావవానిత్యర్థః తత్
దభావవతి హి తదభావవత్త్వవిశిష్టనిరూపితపర్యాప్తిసంబంధావచ్ఛిన్నవృత్తిత్వాభావస్య ధూమాదావభావేన అనుపపత్తేః సాధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధః సామానాధికరణ్యే అవ్యాప్యవృత్తిత్వమవలం
బ్యేదం సమవాయేతి ననుపత్యేకధర్మావచ్ఛేదేన పర్యాప్తిమంగీకుర్వతాం మతే తాదృశతాకాలికాన్వయవహ్నిమత్త్వప్రతియోగితావచ్ఛిన్నాధికరణత్వం తదభావేనైవ తత్ప్రాంశయవ్యాపకానా
ధికరణత్వస్య అనంగీకారాదిత్యనుపపత్తిరితి ఏవమేవ ప్రాప్తికత్వం వక్ష్యమాణవహ్నిమతి అపి యత్ర ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాపరిచయ ఇత్యత్ర ప్రతియోగివైయధికరణ్యం ని
విశ్వసమానవృత్తిత్వశబ్దప్రవేశే లక్షణాశంకా భవితవ్యా యస్తాదృశధర్మవత్తత్త్వాదికం భవతి నన్వేతత్సమవాయేన సాధ్యతావచ్ఛేదకతాకాలికాన్వయవాన్ ధూమాదావ్యాప్తిరా
వవ్యాప్తిః కింతు మన్నిష్ఠపర్యాప్తిసంబంధావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతాకతాకాలికాన్వయాభావః తత్ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాతాదృశసంబంధ ఇత్యర్థస్య వహ్నిత్వప్రతి
యోగిత్వసంబంధేన సాధ్యతావచ్ఛేదకధూమతత్త్వవ్యాపకత్వాదితి చేన్న సాధ్యతావచ్ఛేదకతాఘటకసంబంధేన ఘటత్వావచ్ఛేదకత్వస్య విషయతాప్రత్యయే సమవా
యాప్రవృత్తధర్మత్వేన తత్సంబంధావచ్ఛిన్నతా కాలికతాకాలికాన్వయపదేన వ్యావర్తకతాప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వం నైతు సమానాధికరణత్వదోషః నైవం వ
హ్నిమాన్ ధూమాదిత్యాదౌ తాకాలికాన్వయసంసర్గసమానవృత్తిత్వమేకత్వం స్వధర్మస్య తావచ్ఛిన్నం వహ్నిత్వాదేః పర్యాప్తిః సంబంధేన సాధ్యతావచ్ఛేదకత్వ
ఏదావత్వేకతాపత్తిరితి వహ్నిత్వవహ్నిత్వనిరూపితసమవాయేన సాధ్యతావచ్ఛేదకత్వం తదవచ్ఛిన్నప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాకేవాంశమధ్యే వ్యాప్తౌ ప్రసిద్ధ ఇతి

ఘటమస్తిప్రాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వం యద్యపిస్త్వాభావబుద్ధి సంబంధసామాన్యేన కాలికేన సంబంధేన వాయుదవచ్ఛిన్నాభావవతి గగనాంతావచ్ఛిన్నత్వాద్బుద్ధివిశిష్టసత్వసంబద్ధ
ష్యైవ తత్రాభావప్రత్యక్షం తు మద్ద్రవ్యత్వరూపేణ ప్రతియోగివృత్తికరణ్ణాః ఘటత్వసాధ్యకే హేతుసమానాధికరణ్యస్య సమవాయావచ్ఛిన్నప్రత్యక్షాభావః ప్రతియోగివృత్తిక
రణ్ణాతి విశేషః । అత్ర పారిభాషితావచ్ఛేదకత్వం ఘటత్వ ఘటత్వాదికమాదాయ న దోషః ప్రత్యక్షవృద్ధిః పురుషనిష్ఠేతి న చ పురుషనిష్ఠద్రవ్యం వృద్ధిం గగనవృత్తిగగనత్వరూపం పుష్ప
ముఖ్యోపి ష్ఠా తదభిధానాత్ ఏవమపి కాలికేతి రీతి వచ్ఛిన్నగగననిష్ఠసంయోగసంబంధేన గగనాంత్యత్వేన గగనత్వవిశిష్టస్య గగనస్యైవ ప్రసిద్ధేర్గగనత్వస్య పారిభాషికావచ్ఛేదకత్వం
స్యాత్ అత ఏవ గగనత్వాదేః పురుషనిష్ఠసంయోగసంబంధేన అవృత్తేః తద్విశిష్టమప్రసిద్ధం సర్వస్యాపి వృత్త్యనియామకసంయోగేన ఘటవిశిష్టగగనాభావస్యాసంభవాద్
పురుషనిష్ఠేతి కేచిత్తు సంయోగేన వృత్తిత్వవిశిష్టఘటాభావమాదాయ తత్సంబంధేన తాదృశవైశిష్ట్యమతః పురుషనిష్ఠేతి న చ సంయోగసంబంధేన దండవిశిష్ట
కాలికసంబంధేన సాధ్యత్వే తాదృశనిరుక్తధర్మావచ్ఛిన్నప్రత్యక్షాభావవతి సంయోగేన దండవిశిష్టగగనాదేః సంబంధిత్వాద్దండాదేః పారిభాషికావచ్ఛేదకత్వమేవ తత్ర ప్రసిద్ధ్యభిధా
నం అసంగతమితి వాచ్యం తత్ర విశిష్టపురుషాదేరేవ సంబంధితయా తత్తన్నిమాన్యసంబంధితత్వాభావాదేవ అప్రసిద్ధేరవచ్ఛేదకత్వం ధూమవత్త్వేతి న చ సర్వత్రయ సంయోగవత్పురు
షపరం పరాసంబంధేన కంబుగ్రీవాత్వవత్ప్రతియోగేన సాధ్యత్వే ప్రత్యక్షాదివారణాయ సాధ్యతావచ్ఛేదకమపేక్ష్యేవ లఘురూపఘటానుయోగికసమవాయేన ప్రత్యక్షప్రసిద్ధిరుత్ప
త్తేరేవ వారణే తు మన్నిష్ఠసంయోగసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితావచ్ఛేదకతయా తాదృశసమవాయేన కంబుగ్రీవాత్వస్య వృత్తిత్వేన తస్యాపి పారిభాషికావచ్ఛేదకత్వం స్యా
దిష్టాపత్తిర్వా ప్రస్పష్టత్వాత్ ఘటాంతరానుధావనం కిమర్థమితి వాచ్యం కంబుగ్రీవాత్వస్య భాతి రూపత్వేన సమవాయేన తద్విశిష్టసంయోగస్య సంయోగసంబంధేన తదసంబ

హా౦౪ అ౧ శ్రీ ౧౫ రితారూపితావచ్ఛేదకతావచ్ఛేదకత్వం యత్సాధ్యతావచ్ఛేదకతావిశిష్టపారిభాషితావచ్ఛేదకత్వవిశిష్టవృత్తి విషయతాకత్వమేవేతి న తాదాత్మ్యేన తాదాత్మ్యవిషయతావాన్ ధూమాదిత్యాదావవ్యా
ప్తిరితి చేద్ధ్యేయం సాధ్యతావచ్ఛేదకతాఘటకసంబంధేన సాధ్యవృత్తి ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వకేచ్ఛాతాదాత్మ్యసంబంధేన ధూమవిశిష్ట ధూమమేవ సాధ్యేఽవ్యభిచారిత్వనయే ప్ర
సంగేపి తాదాత్మ్యేన వహ్నివిశిష్టవహ్నేస్సాధ్యే ధూమాదౌ లక్షణఘటకాభావాప్రసిద్ధిరవ్యాప్తిః తాదాత్మ్యేన తద్వ్యక్తి విశిష్టతద్వ్యక్తేరభావః ప్రసిద్ధ ఏవేత్యవ్యా
ప్తిః తథాపి తద్వ్యక్తి ధూమ తద్వ్యక్తేరవసాధ్యతావచ్ఛేదకత్వం ఘటపటయోరవస్తుత్వస్మ కత్వే వన కింపి దోషః ఏవం చేతి గురుధర్మస్య ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వే త్వద్ధర్మః
ఘటసమానవృత్తికత్వమప్యస్య న వృత్తిర్ధర్మో నావచ్ఛేదకత్వం తేన వహ్నిత్వ సత్త్వ న వృత్తిః తాదాత్మ్యతాదాత్మ్యవిషయతావాన్ వహ్నిత్వవ్యాప్య ధూమ సమానాధికరణాభావప్రతియో
గితాయాం సత్త్వేపి నావ్యాప్తిః సత్త్వే వహ్నిత్వాధికరణతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నాధికరణతాకత్వమేవాప్య సమానవృత్తి తద్ధర్మ మయోగనాయి వ్యాప్తిరిత్యాదిరిత్యర్థః అపా
ఏవం సత్యాశ్రిత్వ స్వరూపతి న వ్యయమప్యభావస్య సంగతత్వగుణకర్మాన్యత్వ విశిష్ట సత్త్వాభావస్య సాధ్యతావచ్ఛేదకతాదితరాంశ్చయావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకత్వేన
జాతిఘటితత్వత్ నచేదానీం సాధ్యతాశ్రయనామచ్ఛిన్నత్వం వ్యర్థం మహానసీయవహ్నిత్వాభావ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకాభావవతివహ్నిత్వ వహ్ని త్వస్య సత్వాదితి
దితి వాచ్యం ఉక్తవిశిష్టసత్తాభావవారకత్వం తద్వ్యవహారార్థ త్వస్య సువచత్వాదితి తత్సాధ్యవైశిష్ట్యగుణకర్మాన్యత్వ విశిష్టాభావం గుణకర్మాన్యత్వ విశిష్టాభావం వా
ఆదాయాతివ్యాప్తిః సాధ్యతావచ్ఛేదకతదితరాంశ్చయాంశ నవచ్ఛిన్నప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వాంశతాదాత్మ్యకాతితావ్యధ్యాభావవతి ప్రవ్యాదౌ సత్తాత్వస్య వృత్తేః
ఏవంచ ప్రతియోగితావిశేషణం వ్యర్థమేవ తదుపాదానేపి తద్వారణతి వృత్తిః శరీరాత్మ్యనయా వ్యాప్తి గతి వహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యాదౌ సమవాయేన వహ్నిత్వ

గిశేఽత్యాధికరణత్వే ప్రతియోగితావచ్ఛేదకానవచ్ఛిన్నత్వాభావనివేశే అవచ్ఛేదకత్వేయత్వలక్షణప్రతియోగితావచ్ఛేదకానవచ్ఛిన్నత్వం న్వర్థం విం తి పి న్నర్ధూమవాన్ వహ్నేరిత్యాదావవ్యాప్తేరి
త్యాలతివ్యాప్తేర్వారణార్థం అవచ్ఛేదకత్వం అయత్వలక్షణప్రతియోగితావచ్ఛేదకానవచ్ఛిన్నత్వం ఆవశ్యకం తత్ర యావద్వి మాం సధ్యా మాం దిత్యాదౌ వవ్యాప్తేర్వారణాయ సిద్ధాం
త్తలక్షణే యదావశ్యకమిత్యుక్తిః విశిష్టసత్తాసాధ్యకే ద్రవ్యత్వాద్భావం ధూమం తత్త్వమూర్త్వపదలోకయుసాధ్యకే. పృథివీత్వాం వంహిదాం యానతిప్రసంగాద్ధావాత్ తత్ర
పేతిమహానసీయత్వవవిశిష్టత్వాద్దిత్యతిప్రుయుక్తావచ్ఛేదకం మహానసీయత్వవిశిష్ట నిష్ఠత్వ ద్వైత్త్వం సయుమహానసీయత్వవిశిష్టత్వం ప్రతియోగితావిశేషణే నవారణాత్ తత్త్వ
ఇతి వ్యవిశిష్టసంబంధిత్వస్యాప్యన్వయః ధూమవాం వహ్నే రిత్యాదౌ వెంతుమన్నిష్ఠాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వం మహత్వం పర్వతాదౌ వృత్తిః కాలావచ్ఛేదేన తదవచ్ఛిన్నా
భావసత్తాద్యగగనత్వాదికే మవపారిస్వాంశితావచ్ఛేదకమిత్యతివ్యాప్తేః తథాః ప్రతియోగివృత్తికరణత్వ ప్రవేశః నవప్రతియోగితావచ్ఛేదకసంబంధేన ప్రతియోగితా
వచ్ఛిన్నసంబంధిత్వ స్య తద్ధర్మత్వే ఘటత్వాన్యాకాలత్వాదిత్యాదౌ వెంతయుసమానాధికరణాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకం గగనత్వాదికాలికసంబంధేన తద
వచ్ఛిన్నసంబంధి నాలత్ర నిష్ఠత్వాదవ్యాప్తిరితివాయ్యం ప్రతియోగితా ఘటక సాధ్యకే విశేషణతాసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకస్య తదవచ్ఛిన్నసంబంధిత్వసా
మాన్యాభావస్యోక్తేరపి ఏతాదృశసంబంధిత్వసామాన్యాభావవ్యాపకత్వాన్నావశ్య న్యప్రాపపత్తేః క్షదవచ్ఛిన్నాభావం పంయుమవెతి హుమోద్యం యద్వా
సాధ్యతాఘటకసంబంధావచ్ఛిన్నసంబంధితానిరూపితవిశేషణతయా తదవచ్ఛిన్నసంబంధిత్వసామాన్యాభావవత్వావచ్ఛేదేన ఇత్యాదౌ లో మేజనవశాత్
వృత్త్యనియామకసంబంధేన సాధ్యతాయాం నావ్యాప్తిః లాంఘువాం దాహోయ తృతృతి సాధ్యతా ఘటకేతి ఏతప్పసత్తావార్ఖాంరయోరిత్యాదౌ వెంయుసమానాధి

ఖం ౹ అవ్యాప్తేః ౹ ద్రవ్యత్వాదికమితి వ్యాప్తి ప్రవిరహాత్ అయమితికం ఖల్వీ వాదిమత్త్వస్వఘటానుయోగికసమవాయేన అవృత్తిత్వాత్ తాదృశావచ్ఛేదకతాయా అభావాదతివ్యాప్తిః ౹ శ్యాత తదా విశేషరూపేణ సంస
ర్గతాం శ్రీకారరపక్షానుసారేణ స్థలాంతరానుద్ధావనస్య యుక్తత్వాత్ అన్యతరావచ్ఛేదకేతి అన్యతరసంబంధేన ఘటావిశిష్టవంతు స్తోత్రం యత్రాశ్రయోస్సంబంధయో-
స్తైక్యం తత్ర తాదృశాన్యతరాప్రసిద్ధేః పరమాణావితి పరమాణుమాత్రవృత్తిత్వం నాస్తి ఇత్యర్థః ౹ నచ సాధ్యతావచ్ఛేదకతాఘటితసంబంధావచ్ఛిన్నవిశిష్టత్వమితి
9 తాదృశసంబంధావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతాకం విశిష్టత్వమిత్యర్థః ౹ తాదృశేతి సమవాయేనానాత్వమభిప్రేత్య అన్యథా సమవాయసంబంధావచ్ఛిన్నప్రకృత్వతావచ్ఛిన్నప్రతియోగితా
కత్వగుణానుయోగికత్వ ఉభయాభావవిరహాదతివ్యాప్త్యనవకాశాత్ తథైవ విశిష్టసత్తాకత్వస్య సత్తాత్వానతిరిక్తతయా తాదృశావచ్ఛేదకతాభావాచ్చ తు
గగనత్వాదావేవ తత్వలక్షణయుతయద్రూపేణ సంభవాత్ ద్రవ్యం సాధ్యత్వం నావ్యాప్తిః ౹ ఇతి తాదాత్మ్యసంబంధేన సాధ్యతాయాం లక్ష్యత్వసంగమేరవ్యాప్తిః ౹ తత్రేత్యత్ర అతివ్యా
ప్త్యభావాదితి ఘటాంశ్యమాత్రత్వయోర్వ్యధికరణయోః స్వాన్యరత్వాదితార్థ్యౌ విశేషణాభావమాదాయ సాతి వ్యాప్తిః ౹ ఘటత్వవిశిష్టం యద్ఘటత్వావచ్ఛిన్నం ఘటశిక్షాత్వాంశమతమావా
అత్ర ప్రాంచ ఇతి వృత్తిరూపేతి నను మహానసీయవహ్నిత్వావచ్ఛిన్నాభావవహ్నిత్వావచ్ఛిన్నాభావయోర్మహానసీయవహ్ని నిష్ఠ తత్రాపి ప్రతియోగితా నైవ తదభావయోర్భేదః ప్రతి
యోగితావచ్ఛేదకవహ్నిత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగిత్వే పాదానేన తదవచ్ఛేదకయత్వం చిన్నమహానసీయవహ్నిత్వావచ్ఛిన్నాభావయోరధికరణత్వం వాయ్వధికరణగ్పపర్వతాదేరితి తద్ధమ
వహ్నిప్రతియోగిక ఏవం సర్వవహ్నినాధికరణపర్వతమహానసీయవహ్నిత్వాద్ధారం వప్రతియోగితావచ్ఛేదకవిశిష్టః ౹ తత్ప్రతియోగితాఘటకస్య భయరూపకాల ప్రతియోగిత్వమతేనాదమితి
కైచిత్ వహ్నిసామాన్యాభావ ఇతి లక్షణఘటాభావ ప్రవేశేపి విశిష్టవ్యాప్తిం కేవలత్వం నైతావదవతాం తత్ప్రవేశావశ్యకతేతి తాత్పర్యం తథాపి ఇతి నను సిద్ధాంతం తల్లక్షణత్వస్య ప్రతియో

లఘుత్వాపి

ప్రసంగాద్యనాపాదకత్వం లఘుత్వాత్ ద్రవ్యస్తు తస్తు సమవేతత్వమాత్రం తాదృశప్రతియోగితావచ్ఛేదకం గగనేతరాసమవేతత్వమేవ యద్యత్ర తత్తన్నిరుక్తావితి అత
ఏవ ప్రమేయధూమమాత్రవృత్తికం త్వక్త్వం కార్యత్వమితి తదమన్వయాత్ ప్రనష్టం గగనేతరాసమవేతత్వేషు ఉపయోగిత్వం నప్రతియోగితావచ్ఛేదకేంతస్య గగనేతరాసమవేతత్వా
భావీయప్రతియోగితాయా మతిప్రసంగానాపాదకత్వాదిత్యాశయేన యదిచేతి వస్తుతస్తు సంయోగసంబంధేన గగనేతరాసమవేతాభావీయప్రతియోగితా
యాం గౌరవాపాదినిష్ఠయాగౌరవత్వాత్ అవచ్ఛిన్నత్వసంయోగసంబంధావచ్ఛిన్నత్వఘటితత్వేనయం నాస్తీతి ప్రతీతి యోగ్యతా అనుత్తరత్వగగనేతరాసమవేతత్వావచ్ఛిన్నత్వసం
యోగసంబంధావచ్ఛిన్నత్వఘటితత్వేనయం నాస్తీతి ప్రతీతిసిద్ధత్వస్య నాతిప్రసంగాద్యాపాదకత్వమితి గౌరవం న సంయోగసంబంధావచ్ఛిన్నత్వాదిఘటితభావప్రతియోగి
తావచ్ఛేదకేం సమవేతత్వే సతి గగనేతరాసమవేతత్వమేవాస్తు వయుక్తేస్సకతు గగనేతరాసమవేతత్వమాత్రం తథా చ తత్త్వేయం యోగ్యయత్వస్యాతిప్రసంగాద్యాపాదకత్వ
మేవ ఇతి వాచ్యం తథా హి గౌరవాత్ సమవేతత్వస్య యద్ధర్మావచ్ఛిన్నసంబంధినిష్ఠాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకే తయోరేకత్వయోర్యాభావప్రసిద్ధిసంభవా
దతివ్యాప్తేరుక్తదోషాపరిహారాదేవ సంయోగసంబంధావచ్ఛిన్నత్వఘటితత్వేనయం నాస్తీతి ప్రత్యయే ఘటయత్వే ఘటాభావవద్వృత్తిప్రతియోగితాయాం ఘటాభా
వత్వావచ్ఛిన్నత్వప్రసిద్ధేః నత్వభావత్వావచ్ఛిన్నత్వసంయోగసంబంధావచ్ఛిన్నత్వఘటితత్వేనయం నాస్తీతి ప్రత్యయ ఇతి కథమేతదుక్తరీత్యా తత్సాధ్యతావచ్ఛేదకసంబం
ధేన ప్రతియోగిత్వవివక్షాయాం కాలికసంబంధేన స్వవిశిష్టసంబంధినిష్ఠాభావప్రతియోగితానవచ్ఛేదకగౌరవత్వాత్ ద్రవ్యత్వగగనాభావీయాభావస్య అప్రసిద్ధత్వా
దిత్యర్థః అత్ర దండమాధ్యం యది సంయోగసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాయాం గౌరవాదవచ్ఛేదకత్వం నస్యాత్ అయమతదా సంయోగసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతి

బా॥అ॥శ్రీ॥౪౧౦ కరణాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకం యద్విశిష్టం ధూమాత్మకం తద్వృత్తితాదాత్మ్యసంబంధేన యద్విశిష్టసంబంధితన్నిష్ఠాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకతయా సత్తా
దృష్టపారిభాషికావచ్ఛేదకతాబ్ధపర్యాప్త్యధికరణయప్రతియోగివృత్తికరణతోర్ధ్వపాదానఫలం న్యూనతీకుర్వన్నేవ తాదాత్మ్యనవచ్ఛేకాలః ఘటత్వావచ్ఛిన్నాభావకాలత్వాదివ్యా
ధారవద్వ్యాప్తిం పరిహరతి తథాపీతి ధూమవాన్ వహ్నేరిత్యాదౌ ధూమత్వవిశిష్టసంబంధినితాదాత్మ్యేన ప్రతివృత్తికరత్వస్య ప్రవృత్తిః కాలాదివద్ధేదేన ధూమాభావస్య సత్త్వాదితి వ్యా
ప్తిరతో న్యూనతరసంబంధేతి ధూమవద్గగనాభావాన్యతరస్య తిన వృత్తేః తథా వ్యాప్తిః సత్త్వాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకధూమత్వవిశిష్టసంబంధిగగనాభావనిష్ఠాభావప్రతియో
10 గితావచ్ఛేదకత్వాపి అన్యోన్యాలకాసంయుక్తం తద్వన్నిష్ఠాభావమాదాయ ధూమగగనాభావాన్యతరత్వస్య పారిభాషికావచ్ఛేదకత్వసంభవాద్వ్యాప్తౌ సమానాధికరణాభావప్రతియో
గితావచ్ఛేదకత్వంతరాయోగాలకాసంయుక్తే త్వస్య తాదాత్మ్యేన ధూమగగనాభావాన్యతరత్వవిశిష్టసంబంధిధూమాయోగగనాభావవృత్తిత్వస్య తాదృశాభావప్రతియోగితావచ్ఛేద
కత్వాత్ తేన ధూమనిరూపితసంయోగేన సాధ్యతాయాం [illegible] మతివ్యాప్తిః సాధ్యవత్సంయోగేన అన్యోన్యాలకాసంకీర్తత్వవన్నిష్ఠాభావస్య ప్రతియోగి
తావచ్ఛేదకం లాఘవాద్ధూమత్వమేవేతి వాచ్యం తత్రాపి ధూమగగనాభావాన్యతరభేదమాదాయ తథాత్వకావచ్ఛేదకత్వసంభవాదితి చేన్న ప్రయుగగనాభావాన్యతరత్వస్య తాదృశత్వాదా
సంయోగేన సాధ్యతాయాం వ్యాప్తిః తత్ర తాదృశాన్యతరభేదాప్రసిద్ధేః ఘటత్వవ్యాపకతావచ్ఛేదకప్రపంచేపి సంయుక్తసామానాధికరణ్యరూపవ్యాపకత్వప్రభృతిప్రసం
గశ్చ తత్ర ప్రమేయమేవేతి సంబంధీతి ధూమత్వాదిసాధ్యకసంబంధసంయోగాలకనిష్ఠాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వేన దుర్వచత్వాదితి భావః ధూమసంబం
ధినిష్ఠం దాదావచ్ఛేదకాదితి నవధూమత్వేన సంయోగేన అయోవ్యం నా స్తి ప్రత్యయోన సర్వత్ర గవేతరాసమవేతస్వపరవాహాజోసత్త్వాదితి గవేతరాసమవేతస్వేత్యమతి

గితావచ్ఛేదకసంబంధేన ప్రతియోగ్యసంబంధిఘటత్వసంబంధివృత్తిః సమవాయసంబంధావచ్ఛిన్నఘటత్వాభావస్య లాఘవాం ప్రతియోగితావచ్ఛేదకీభూతఘటె
తరాంసమవేతత్వవిశిష్టఘటత్వఘటేతరావృత్తిత్వయోరభావస్యప్రతియోగితాసామాన్యేసత్త్వాల్లక్షణేఽగమనాదవ్యాప్తిరితి ఘటత్వభేదయోః ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వమ
పిఘటఇతిలక్షణీయప్రకారకత్వమేవేత్యత్రాహ ఘటత్వత్వావచ్ఛిన్నత్వమత్రనిష్ఠత్వసంభవశబ్దార్థః ఇయత్తాత్వేనబుద్ధిత్వేతి తాదాత్మ్యేనప్రమేయస్యసాధ్యతా
యాంసిద్ధితావద్వ్యాప్తివారణార్థం యత్కించిదిత్యుక్తం ప్రతియోగితాయాం ప్రతియోగితాసామాన్యే సత్త్వాదిత్యాదావతివ్యాప్తిరితి నన్వత్రతద్ధారావద్భిన్నత్వ-
త్వాభావీయప్రతియోగితాయాం సంయోగత్వవిశిష్టసంబంధినిష్ఠాభావప్రతియోగితానవచ్ఛేదకీభూతద్రవ్యేతరాసమవేతత్వద్రవ్యత్వోభయత్వస్య సమవాయ
సంబంధావచ్ఛిన్నత్వోభయోస్సత్త్వేనకథమతివ్యాప్తిరితిచేన్న సంయోగప్రతియోగికసమవాయేనసంయోగేసాధ్యేసత్త్వాయాం మతివ్యాప్తేరుక్తత్వాత్తాదృశ
తాదృశప్రతియోగితాయాం ద్రవ్యేతరాసమవేతత్వస్య సంయోగత్వవిశిష్టసంబంధినిష్ఠాభావీయసంయోగప్రతియోగికసమవాయావచ్ఛిన్నప్ర
తియోగితావచ్ఛేదకతయా తదన్యోన్యాభావత్వవ్యవచ్ఛేద్యస్య తాదృశసంబంధావచ్ఛిన్నత్వ ఉభయాభావసత్త్వాల్లాఘవాత్తథాపి ధూమవాన్వహ్నేరిత్యాదౌ
వహ్నిమన్నిష్ఠవిశేష్యతాసంబంధావచ్ఛిన్నధూమాభావీయప్రతియోగితాసామాన్యే ధూమత్వవిశిష్టసంబంధినిష్ఠసంయోగేనసాధ్యే వర్తమానాభావస్య తత్త్వం బం బంధి
ధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితానవచ్ఛేదకం యద్ధూమత్వాదికం తదవచ్ఛిన్నత్వఘటాభావసత్త్వాదయోతివ్యాప్తిః తదయోం విధితాయత్రాధికరణత్వముక్తం ఉభయవ్యాప్తిః
తివవిశిష్టప్రకారకప్రమావిషయధూమాదిత్వాదౌ సంయోగసంబంధావచ్ఛిన్నసాధ్యాభావప్రతియోగిత్వఘటత్వయత్కించిద్విశిష్టసంబంధినిష్ఠాభావీయవిశేష

మూ౦౪అ౪పు॥౧౧ యోగితాయాం గోత్వత్వావచ్ఛిన్నత్వగర్భితోభయాన్నాస్తీతి ప్రతీతిసాంఖ్యశప్రతియోగితాయాం గోత్వవ్యాప్యత్వావచ్ఛిన్నత్వఘటితోభయా
భావవత్త్వధూమవత్త్వకం న వ తాదృశప్రతీతే గగనేతరాసమవేతత్వమాత్రావచ్ఛిన్నత్వఘటితోభయాభావప్రవిషయత్వసంధానసత్వే ప్రమేయత్వవత్త్వరితి
ఉక్తప్రమేయత్వవిశిష్టసమవేతత్వనిష్ఠప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వమేవ ఖేదత్వే నిరూపితస్వరూపసంయోగసంబంధావచ్ఛిన్నత్వఘటితోభయత్వస్యైవాతిప్రసంగానాంపాదకత
యాం తాదృశాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకమితి గగనేతరాసమవేతత్వస్వలప్రవచ్ఛిన్నత్వఘటితతాదృశగోత్వద్వయత్వస్వలఘుత్వప్రదర్శనముఖితమితాభావః
ఆఅ అన్యేషు సంయోగేన సమవేతత్వసతి గగనేతరాసమవేతాభావానాం లాఘవాత్ సమవేతత్వప్రతియోగితావచ్ఛేదకమేవం గగనసమవేతత్వసతి గగనేత
రాసమవేతత్వాదిధర్మాణాం మధ్యే విశిష్టసంబంధినిష్ఠసంయోగసంబంధావచ్ఛిన్నగోత్వాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకతయా సమవేతత్వవిశిష్టగగనేతరా
సమవేతత్వావచ్ఛిన్నత్వసంయోగసంబంధావచ్ఛిన్నగోత్వోభయాభావస్య ధూమాదినిష్ఠప్రతియోగితాయాం సత్వేన ధూమవాన్ వహ్నేరిత్యాదావతి
వ్యాప్తిం దుర్గ్రహతయా లవ్యాప్తిం వారయతయా సంబంధప్రవేశనముఖితమిత్యాభావః॥ ఇదం తు బోధ్యం సకలగోవృత్తిధర్మతాదృశప్రతియో
గితావచ్ఛేదకత్వస్వతాదృశప్రతీతే గోత్వతాదృశావచ్ఛిన్నత్వఘటితోభయాభావాపేక్షయా సకలగోవృత్తిధర్మమాత్రావచ్ఛిన్నత్వఘటితోభయా
భావస్య లఘుత్వాత్ తద్విషయకస్యైవ కల్పనే తత్తదాపత్తౌ గోత్వత్వావచ్ఛిన్నత్వఘటితోభయావచ్ఛిన్నత్వానుగమాదితి న కాప్యనుపపత్తిః॥
సంఖ్యాపూర్వాల వ్యాప్తిం వేష పితాదాత్మ్యసంబంధేన ఘటత్వాదిసత్వభూతాయాం తత్వాదిపదాత్ పటత్వాదేః ప్రతియోగిత్వవేశతాభావాం ప్రతియో

ఖా॰౹౹ప్రా౹౹శ్ర్యు౹౹౧॥ తథా విశేషం వచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాన వచ్ఛేదకీభూత వపర్యాప్తి ప్రకారతా ప్రమావిషయత్వ తాద్వశావచ్ఛిన్న వ్యక్తి పర్యాప్తి సాధ్యతా వచ్ఛేదక సంబంధావచ్ఛిన్న వ్యాప్యత్వాదేవ లక్షణ
సంగతేః లాఘవాన్నిషేధాభ్యయా ప్రవేశేవేత్యాదిః వ్యాపకతేతి కా[illegible] వ్యాపకతా[illegible]కేత్యె యత్ర ప్రతియోగితాద్రవ్యత్వ వ్యాప్యరూపేషు తేన ద్రవ్యమితి బుద్ధి విషయప్రకారతా
[illegible] పేక్షయా పృథక్కృతే వద్రవ్యాన్వసమవేతత్వ విశిష్ట సకల ద్రవ్య సమవేతత్వ రూప ద్రవ్యత్వాపేక్షయా సామానాధికరణ్య ఘటితత సామానాధికరణ్య వగు[illegible]
12 కరణ్యా ద్రవ్యత్వ విశిష్ట సమవేతత్వ రూప విశిష్ట సత్తా ద్రవ్యస్య లఘుత్వేన వక్ష్యతిః వ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వ గ్రహణాతి సంసర్గ మర్యాదయా విశేషః అత్ర సమానాధికరణ్య మాన తద్విధి
తి యదుక్తం తదాం వాంఛి విరవత్సన్నా తి[illegible]